

Dräkt: barndräkt

1. Om olika barnplaggs - trenchcoats m fl - historia
- anteckningar av fröken Ellen Sahlin, f. 1887, Thulehem, Lund år 1976, f.d. innehavare av Sahlins barnekipering, Kungsgatan 45, Göteborg och dotter till Maria Sahlin, skapare av Sahlins Barnkonfektion AB, Eslöv (fabrik för barnkonfektion)

2. Om Ahlakläderna - lekdräkter m fl
- anteckningar av fru Astri Richard, Engelbrektsgatan 19, Stockholm, år 1976, vilken var gift med Erling Richard - Ahlafors Nya Spinneri AB:s i Mölnlycke representant i Stockholm - och idegivare till denna konfektion.

Se även under Handel, Sahlins barnekipering!

/KS-80

Ellen Sahlin
Thulehem 57
223 67 Lund

Kära Intendent Söderpalm.

Äntligen låter jag höra av mig med några uppgifter jag kommit fram till efter en del funderande och förfrågande. Ni önskade ju gärna få veta om några andra plagg än trenchcoats kunde tänkas ha emanerat och blivit epidemiska efter krig eller andra världshändelser. De ha dröjt så länge emedan jag haft det litet trassligt med hälsan; jag är ju nära 90 år.

Efter Tut-anch-Amen tynden skulle ju tygerna till klänningar vara mönstrade med egyptiska motiv och försedda med "egyptiska" spännen och efter premiären på Rostands Chantecler skulle parasollerna ha tupphuvud på kryckorna, men detta var ju övergående modenycker.

Samtidigt tillåter jag mig medsända några uppgifter som jag utverkat av min Zontasyter fru Astri Richard och tillsammans med henne har sammanställt. Fru Richard som är göteborgska gjorde på sin tid tillsammans med sin make en uppmärksam och epokgörande insats som tillverkare av riktiga och vettiga barnkläder och de första prydliga fritidskläderna för vuxna i Sverige. Fru Richards skildring ger en så klar bild av hur ett familjeföretag föds och genom uppslagsrikedom och stort arbete växer och blir vinstgivande. Tycker inte Intendent Söderpalm att Astri Richards kåseri bör få en hemvist i Edert museums arkiv, oaktat hennes verksamhet var förlagd till Stockholm? Ahlaforsfabriken låg ju i Mölnlycke och den hade kontor i Göteborg.

Med mycken tvekan skickar jag också litet prat om detaljaffärerna i seklets början, varmed jag avkortat en nödtvungen internering. Det är på en gång för ordrikt och för kortfattat. Jag känner mig alls inte stött om mina ark maku-leras.

Jag vill tillägga att sedan jag nu fått cortison i fingrarna skulle jag kanske kunna fullfölja serien av barnkådersmodeller, om Ni skulle vilja ha mina petiga och i hög grad diletteriska teckningar.

Till sist vill jag be om ursäkt för att materialet är så illa skrivet. Jag har inte haft tillgång till den hjälp jag förut har haft och anlitade en skrivbyrå. Men där hade man använt så tunt papper och begått så många fel att jag måste skriva om allt själv. Tyvärr är jag diletant även vid skrivmaskinen. Förlåt raderingarna.

Med en hjärtlig hälsning

Eder

Ellen Sahlin

Lund d. 29.11.1976

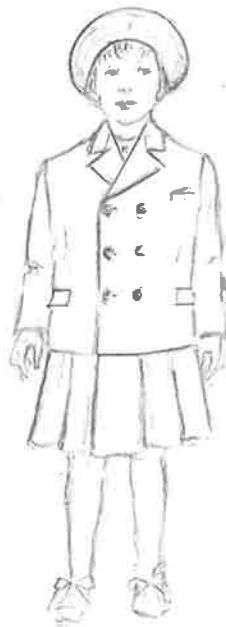
P.S. Det visade sig vara så mycket som måste justeras på damkläderna i anslutning till butiksronden att jag inte kunde skicka med dessa. Det dröjer nog en tid med dem. Om det nu kan vara något att få.

D.S.

Sahlins och Sveriges första fabriksmässigt sydda barnkläder. De var tillverkade av Sahlins egen, nästan utslitliga cheviot. Vid den tidpunkten - 1894 - Var kragarna av blått bommulstyg ännu inte brukliga. Kragarna var dekorerade med vita yllsnodder.

Ellen Sahlin iklädd den pojk kavaj som inköpts på Magasin
du Nord i Köpenhamn (sida 8 i manuset) och som var upp-
hovet till Sahlins så småningom tadellösa blazers.

Vid fredsslutet efter första världskriget låg leverantörerna av trenchcoats - den engelska skyttegravsrocken - inne med stora lager av material till sådana. Fabrikerna enades då om att de skulle försöka bli av med i första hand tygerna genom att lancera trench-coaten som en rock även för civila. Försöket lyckades. Trench-coaten gjorde genast en enorm succès och blev nära nog inom kort ett nödvändighetsplagg för barn, tonåringar och vuxna - för den som hade råd att köpa den. I snart sextio år har den, i förenklad eller påkostad version, varit nästan oundgänglig för människor världen runt.

Efter andra världskriget var det montyjackan, uppkallad efter general Montgomery, som blev och förblev ett allemansplagg för sportande i alla åldrar. Fabrikerna tävlar om att göra den ursprungliga modellen ännu mera åtråvärd genom att förse den med fickor kors och tvärs, emblem och prydnader av alla slag.

Duffelcoaten - den engelska soldatrocken under andra världskriget - blev inte så uppskattad som civilt plagg som fabrikanterna hade hoppats. Tonåringarna tyckte visserligen att det var tuft med träpinnar och tjocka snören som knäppning, men duffeln - uppkallad efter en ort nära Antwerpen - i efterkrigskvalitet var sträv och stel. Efterfrågan tynade efter några år. Hitchcockfilmen "Tredje mannen", i vilken hjälten, Trevor Howard, var klädd i duffel satte dock tillfälligt fart på försäljningen.

Under 1940-talet började också den tyska lodenrocken börja synas i skyltfönstren, men det tyska var förklarligt nog då inte så populärt och intresset för modellen var måttligt. Politik kan således vara en faktor att räkna med för konfektionärerna.

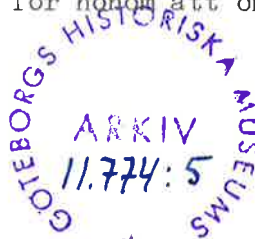
Den förtjusning varmed de första jeansbyxorna hälsades på 1940-talet slog både trenchcoatens och montyjackans rekord. Om jag fattat rätt var det en klipsk amerikansk konfektionär som hittade på att tillverka och släppa ut i marknaden cowboybyxan som ett plagg även för dem som inte kastar lasso eller rider in vilda hästar. Algot Johansson i Borås, alltid uppmärksam, alltid snabb i vändningen, satte igång en omfattande tillverkning av byxan. De första jeansbyxorna blev inte tilltalande; tyget var så stelt att de nästan kunde stå av sig själv; de var illa sydda och vita trådändar hängde litet varstans; knapparna satt så tätt mot tyget att de knappt gick att knäppa. Det blev modernt att sevärdslös ut. Algot Johanssons jeans förbättrades och blev inom kort de fullträff denne hade förutsett, inte minst för de var så billiga. Sannolikt har Algot Johansson sålt milliontals byxor under de år som gått, både i hemlandet och utomlands, oaktat han inte länge fick vara ensam om dem i Sverige. Idag tävlar landets konfektio-

närer om att överträffa varandra med tinter som ger sken av att byxorna har använts i årtal: I förväg urblekt tyg, fransar, lappning och låtsaslagningar.

Jeansbyxor måste alla som inte är för korpulenta just nu ha världen runt, från småttingar som ännu inte kan gå och tonåringar av alla slag till playboys och millio-
närer i medelåldern. I dag tvistar vårt lands konfektionärer om vem som kom först med dem i Sverige. Utan tvivel var dock detta Algot Johansson, gårdfarihandlaren som blev mångmillionär och Sveriges störste konfektionär. Men han blev allt för stor. Det måste kännas smärtsamt för honom att omständigheterna nu har gjort honom bankruttmässig.

Ellen Sahlin U.P.A

P.S.

Min uppfattning om att jeans världsomspännande popularitet har berott på, inte endast på att det bland ungdomar har blivit "inne" att se skrynklig och ovårdad ut, utan också på att byxorna utgör ett billigt och bekvämt vardags- och fritidsplagg synes vara felaktig. En italiensk professor, Umberto Eco, har nämligen skrivit en filosofisk betraktelse rörande företeelsen jeans, i vilken han hävdar att dessa byxor, ångt ifrån att vara bekväma utgör en tortyr och fordrar heroism av dem som bär dem. Här nedan följer en avskrift av en fotnot i Svenska Dagbladet av den 8.9. 1976.

"Tänka i Jeans".

Ingen daglig erfarenhet är för trivial för den upphöjda filosofiska tanken, skriver professor Umberto Eco i en betraktelse i Corriere della Serra över ämnet: "Tänka i Jeans". Han utgår från författaren Luca Goldini som berättat om plågorna för dem som känt sig manade att följa modet, men sedan inte vet "hur man skall sätta sig ner och distribuera den yttre reproduktionsapparaten".

Professor Eco, specialist på semiotik och kommunikation, tar upp ämnet och avslöjar att han minskat några kilon och kunnat återgå till detta för en ännu något så ung manspersons enda värdiga plagg. Denna erfarenhet har haft ödeläggande konsekvenser. I stället för att tänka på teckenlärans problem koncentreras hans tankar automatiskt till detta utvändiga som trycker och skaver. Han ömmar för kvinnors plågor genom tiderna med snörliv och korsetter och tror att kilt vore det bästa, utan något under.

Under seklernas gång har mannen kämpat och även kvinnan, för att göra sig av med harnesket. Nu borde målet vara uppnått. Men så uppfinnes jeansbyxan, detta plagg som av beskrivningen att döma fordrar ett nära nog heroiskt sinnelag.

Kläder är liksom allt annat kommunikation. De frambär ett budskap, lika väl som trafikljuset eller annonsen. Eco avrundar sin betraktelse med att säga att "kläderna är lingvistiska grejor eller kommunikationssmaskiner".

"Detta visste man, men ännu hade man ännu inte provat parallellen med språkets syntaktiska strukturer vilka enligt många förmenande påverkar sättet att artikulera tanken. Även klädspråkets syntaxstrukturer påverkar sättet att se världen. Begrunda en smula från hur många mystiska vägar dialektiken förs mellan förtryck och befrielse, och den hårda kampen för att sprida ljus även från ljumsken".

D.S.

Ellen Sahlin

I mitt potpourri om barnkläder kan de förträffliga Ahlakläderna inte förbigås. Jag låter fru Astri Richard, som var med om att skapa dem, själv föra ordet.

Astri Richard

Erling Richard var sedan 1921 stockholmsrepresentant för Ahlafors Nya Spinneri AB i Mölnlycke, som tillverkade den dåtida svenska marknadens dyraste, men kvalitativt främsta indentthrenfärgade bomullstyger. Hans hustru Astri - född Uddenberg från Göteborg - hade sytt upp en lekdräkt till deras lille son av detta utomordentliga tyg.

År 1925 fick Erling Richard idén att för engrosförsäljning tillverka denna lekdräkt. Han insåg reklamvärdet av en garanti för tygets färgäkthet, något som ej tidigare hade förekommit i svensk konfektion. Starten, som ägde rum i makarnas bostad, var mycket blygsam. Några utesömmerskor anställdes, en begagnad knapphålsmaskin anskaffades, tygerna köptes av Ahlafors på kredit. Astri Richard klippte till, hade hand om utesömnaden och sydde knapphål. Båda makarna hjälptes åt med pressningen. Försäljning, leveranser, likvidering och inkassering sköttes av Erling Richard utan hjälp.

Lekdräkten var enkel men praktisk, slitstark och välsydd. Den var kantad av vita snedslåar, hade en stor ficka på magen och kostade 3.75. En etikett medföljde, som garanterade att dräkten var tillverkad av Ahlafors sol- och tvättäkta tyg och att plagget fick utbytas om färgen fällde eller blektes. Detta var något alldeles nytt. Lekdräkten blev en önskedröm för alla mödrar och hade stor framgång.

Hösten 1926 kom Richardska firman med en ny giv, den s.k. Ahlarocken, en skyddsrock för skolflickor och damer. Det nya bestod i att rocken var tillverkad i en välsittande kappmodell av det färgglada Ahlafors-tyget med äkthetsgaranti. Men den var dyr. I damstorlekar kostade den 9.75, dubbelt så mycket som marknadens s.k. ärmförkläden, vilka enligt tradition salufördes i vitt, svart eller i sjukskötersketyg. Försäljningen misslyckades, ingen ville köpa rocken. Erling Richard, som själv kommit på idén, var emellertid ihärdig och till sist tog NK hand om artikeln. NK annonserade och specials skyltade, med påföljd att Ahlarocken slog igenom i hela landet, inte minst flickornas skolrock, som varmt förordades av skolföreståndare Sverige runt. I början av 1928 annonserade NK: "NK sålde 3.000 Ahlarockar 1927". Den Richardska bostaden blev nu för trång varför verkstads- och kontorslokaler förhyrdes vid Nybrogatan.

Ahlarockens framgång överträffades 1929 av den stormande succés som mötte fritidsdräkten Camp-Ahla, en byxdress för flickor och damer. (Camping hade just blivit aktuellt). Också den var tillverkad av Ahlaforstyg och uppgjord i två modeller, dels en overall som i damstorlekar kostade 12.75 utan ärm och 13.75 med lång ärm, dels en hängslebyxa till 9.75. Modellerna tillverkades även i barnstorlekar, alla var utsvängda vid anklarna som sjömansbyxor och garnerade med två små rutor i avvikande färger.

NK:s förutseende direktör, Ragnar Sachs, fick visserligen inte igenom sin önskan om ensamrätt för dräkterna under hela år 1929, men lyckades dock utverka "ensamrätt till dess NK:s första order var utlevererad". Makarna Richard var tacksamma och lyckliga över denna lösning av problemet. Men snart skulle bekymren hopa sig. Ordern visade sig vara överväldigande stor, så stor att firman blev överrumplad. Trots att alla klutar sattes till med nyanställningar och övertidsarbete räckte dess kapacitet inte, vilket vållade svåra komplikationer med firman Richards övriga kunder. Än värre blev det när NK, efter den första delleveransen, satte igång med annonser och specialskyltningar. De lät t.o.m. mannekänger visa dräkterna ute i staden. Följden blev att kunderna stod i kö vid NK-disken och nästan slogs om dräkterna. När till sist även Ahlafors fick leveranssvårigheter införde NK en annons i tidningarna, i vilken de framförde "En ursäkt på grund av en oväntat stor framgång" samt meddelade att fabrikanter av Camp-Ahla-dräkten inte kunde leverera i kapp med efterfrågan. Den Richardska firman, då nära sammanbrott, fick härigenom en välbehövlig paus, under vilken de till sist nödtorftigt lyckades bemästra läget. Astri och Erling Richard var tröttkörda, men samtidigt glada och stolta. Den första byxdressen var född och initiativet hade varit deras!

1930 stod Ahlaforsfabrikanten väl rustad. Fabriken hade fått fram ett nytt ännu bättre tyg, som gjorde stor lycka. Modellerna utökades såväl i flick- och damstorlekar som i storlekar för de minsta barnen och som man på den tiden inte gick barhuvad började firman Richard även tillverka mössor och hattar av Ahlatyg. Dessa blev i bokstavlig mening "pricken över i" och knappast någon dräkt såldes utan tillhörande huvudbonad. Efterfrågan på Ahla-artiklarna blev enorm och under ett besök i London sålde makarna Richard sina kläder t.o.m. till Selfridge's. Hos Ernst Rolf och Folkteatern i Göteborg dansade balettflickor iklädda Camp-Ahla. Firman Richard uppmärksammades av pressen; Stockholmstidningen intervjuade och skrev en lång artikel; Göteborgsposten ägnade Camp-Ahla och det Richardska företaget en helsidesartikel av signaturen "Aino".

Under år 1931 och många efterföljande år kunde Ahlafabrikanten hålla sig på toppen genom att ständigt presentera nyheter. Firman flyttade in i en egen fastighet Wallingatan och kunde därigenom utöka kapaciteten. Signaturen Gwen - den vid den tiden tongivande modejournalisten Else Kleen - skrev i Göteborgs-tidningen en entusiastisk artikel betitlad "Camp-Ahla, ett världsmode". (Artikeln bifogas).

Nyheten 1932 var Vinter-Ahla, en flanelldodrad overall i storlekarna 1 - 8, tillverkad av impregnerat Ahlaforstyg.

1934 hade firman Erling Richard djärvheten presentera Camp-Ahla med korta byxor, s.k. shorts. Trots att byxorna helt sedesamt slutade strax ovanför knäet, blev inköparna tveksamma. Mannekängen fick sätta sig på golvet och resa sig ett otal gånger och man undrade om plagget kunde anses vara anständigt! Efter mycken tvekan vågade man dock till sist godtaga modellen. Reaktionen var tidstypisk och nu 42 år efteråt då vi vant oss vid Bikini och mycken annan nakenhet, finner vi den intressant och skrattretande. Dräkten kallades Cykelbyxa, resp. Tennisdräkt.

Erling Richard AB fortsatte att tillverka och sälja Camp-Ahla, särskilt i barn- och flickstorlekar så länge artikeln var aktuell, men successivt övergick firman till att endast fabricera damklänningar med tonvikt på kvalitet och god passform. 1962 nedlades firman. Under en lång följd av år hade den varit initiativtagare till en mängd nyheter och förbättringar inom svensk konfektion. Detta område ligger dock utanför min bedömning.

Fru Astri Richard
Engelbrektsgatan 19
114 32 Stockholm

